

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

พฤติกรรมเสี่ยงและการป้องกันในนักเรียนวัยรุ่นไทยและญี่ปุ่น

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

Risk Behaviors and Prevention in Thai and Japanese Adolescent Students

ชื่อนักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2551

ประเภทของงานวิจัย

อื่นๆ

คำสำคัญ

พฤติกรรมเสี่ยง วัยรุ่น

ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

วัยรุ่นไทยและวัยรุ่นญี่ปุ่นต่างมีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้พฤติกรรมของบุคคลย่อมถูกหล่อหลอมมาจากสังคมที่ตนอยู่ ในแต่ละสังคมจะมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมของตนโดยผ่านทางรูปแบบหรือวิถีทางในการดำเนินชีวิตไปสู่สมาชิกในสังคมนั้นๆ ซึ่งจะส่งผลให้คนในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันในเรื่องของพฤติกรรมการแสดงออก ตลอดจนทัศนคติค่านิยมด้วย ดังนั้นแม้จะพบว่าทั้งวัยรุ่นไทยและวัยรุ่นญี่ปุ่นล้วนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เช่นกัน แต่ก็อาจมีความแตกต่างกันในลักษณะและระดับของพฤติกรรมเสี่ยงได้ เนื่องจากสภาพสังคมไทยและสังคมญี่ปุ่นมีความแตกต่างกัน

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นไทยและนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่น รวมทั้งศึกษาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนวัยรุ่นของโรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่น โดยใช้การวิจัยข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Research) ซึ่งยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยในประเด็นเหล่านี้มาก่อน จะทำให้เกิดความเข้าใจวัยรุ่นที่อยู่ในต่างวัฒนธรรมกันได้ดีมากขึ้น ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่ได้รับสามารถนำไปใช้เพื่อหาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงให้กับนักเรียนวัยรุ่นไทยและนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นได้นอกจากนี้การได้ทราบถึงวิธีการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนวัยรุ่นของโรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่น สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นไทยและนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนวัยรุ่นของโรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Research) ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นไทย และนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2548 โดยนักเรียนวัยรุ่นไทยศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 และเขต 2 (ไม่รวมโรงเรียนขยายโอกาส) จำนวน 32,002 คน ส่วนนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งหนึ่งตั้งอยู่ชานเมืองนาโกย่า และศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 แห่ง ตั้งอยู่ชานเมืองโอซาก้า มีจำนวนนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,980 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นนักเรียนวัยรุ่นไทยมีจำนวน 736 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนแบบ Multistage Stratified Cluster Random Sampling โดยสุ่มโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน จากเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 มาประเภทละ 1 โรงเรียน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน ระดับชั้น และเพศ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีจำนวน 667 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนแบบ Multistage Stratified Random Sampling ตามสัดส่วนของนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ได้แก่ ครูแนะแนวในโรงเรียนที่เป็นศูนย์ประสานงานแนะแนวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 โรงเรียนละ 1 คน และผู้บริหารของโรงเรียนญี่ปุ่นจำนวน 1 คน ส่วนเอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารจัดการแนะแนวของโรงเรียน และของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งรายงานประจำปีของโรงเรียนด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนวัยรุ่นไทย สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียน และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงติดต่อประสานงานกับครูแนะแนวเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารจัดการแนะแนวของโรงเรียนและกระทรวงศึกษาธิการ และทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) คือ ครูแนะแนวจากโรงเรียนที่เป็นศูนย์ประสานงานแนะแนวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 และเขต 2 โรงเรียนละ 1 คน เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนวัยรุ่นของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละ ทำการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นไทยและญี่ปุ่น โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนวัยรุ่นไทยและนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.70$ และ 1.92 ตามลำดับ)
 2. นักเรียนวัยรุ่นไทยและญี่ปุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน จริยธรรม สิ่งเสพติด พฤติกรรมทางเพศ สุขอนามัย และพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวข้างต้นสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นไทย ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงด้านความก้าวร้าวรุนแรงไม่แตกต่างกัน
 3. การดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนวัยรุ่นของโรงเรียน พบผลดังนี้
 - 3.1 โรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่น ใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน มีการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการในโรงเรียนไทยเป็นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน ส่วนในโรงเรียนญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นกิจกรรมการแนะแนวชีวิต และการให้การปรึกษาด้านการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม
 - 3.2 โรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่น ดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงใน 2 ระดับ คือ การป้องกันเบื้องต้น และการป้องกันระดับที่สอง โดยโรงเรียนจะดำเนินกิจกรรมกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงไม่ให้ลุกลามกลายเป็นปัญหาต่อไป
- ทั้งนี้พบว่ากิจกรรมที่โรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่นจัดส่วนใหญ่จะเป็นการป้องกันเบื้องต้น มีรูปแบบกิจกรรมเหมือนกัน แต่การดำเนินกิจกรรมอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้าง ที่เห็นได้ชัดเจนนก็คือบทบาทของผู้ปกครอง ในโรงเรียนญี่ปุ่นผู้ปกครองจะมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนสูงกว่าในโรงเรียนไทย

อภิปรายผล

1. นักเรียนวัยรุ่นไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านจริยธรรม สิ่งเสพติด พฤติกรรมทางเพศ ความก้าวร้าวรุนแรง สุขอนามัย และพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนยังคงมีความใกล้ชิดและเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนครูอาจารย์ จึงทำให้ไม่ปฏิบัติตนไปในทางที่ไม่เหมาะสมเพราะไม่อยากทำให้พ่อแม่เสียใจ
2. นักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน และด้านจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสิ่งเสพติด พฤติกรรมทางเพศ ความก้าวร้าวรุนแรง สุขอนามัย และพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับน้อย การที่นักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้าน

การเรียนรู้และด้านจริยธรรมสูงกว่าด้านอื่นนั้น น่าจะเป็นเพราะคนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการศึกษาสูงมาก ทำให้เด็กเกิดความกดดันสูง ประกอบกับมีปัญหาการรังแกกันของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียน ทำให้เด็กที่ถูกรังแกอาจไม่อยากไปโรงเรียน และทำให้ผลการเรียนไม่ดี ได้ โดยพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นที่พบมากที่สุดคือ คำ พุดเสียดสีให้เจ็บใจ

3. นักเรียนวัยรุ่นไทยและญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน จริยธรรม สิ่งเสพติด พฤติกรรมทางเพศ สุขอนามัย และ พฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวข้างต้นสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นไทย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจสูงกว่า ประเทศไทย มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกเข้าไปในญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสภาพสังคมญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้วัยรุ่นญี่ปุ่นเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ สูงกว่าวัยรุ่นไทยไปด้วย

4. การดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนของโรงเรียนไทยและโรงเรียนญี่ปุ่น พบว่า โรงเรียนจะใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน โดยมีการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงใน 2 ระดับ คือ การป้องกันเบื้องต้นและการป้องกันระดับที่สอง ลักษณะของการดำเนินงานจะเป็นการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงรายข้ออยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่นักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยและปานกลางพอๆ กัน โดยพบว่าพฤติกรรมเสี่ยงที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นไทย คือ เล่น เกมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ส่วนในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นคือ ไม่อยากเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดโครงการที่เป็นการป้องกันเบื้องต้นเพื่อพัฒนาสมรรถภาพนักเรียนให้มีภูมิคุ้มกันต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เช่น โครงการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการเล่นเกมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ หรือ วิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน จริยธรรม สิ่งเสพติด พฤติกรรมทางเพศ และสุขอนามัย สูงกว่านักเรียนวัยรุ่นไทย ในขณะที่นักเรียนวัยรุ่นไทยและวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านความก้าวร้าวรุนแรงไม่แตกต่างกัน เนื่องจากพบว่าวัยรุ่นไทยเป็นจำนวนมากที่ยึดถือวัยรุ่นญี่ปุ่นเป็นแบบอย่าง ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมหลายอย่างของวัยรุ่นญี่ปุ่น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครอบครัว ครู ควรสร้างความตระหนักให้กับวัยรุ่นไทยในการเลือกรับสื่อที่นำเสนอพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นญี่ปุ่น ตลอดจนการหลีกเลี่ยงที่จะเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น รวมทั้งผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสือ นิตยสาร รายการโทรทัศน์ เป็นต้น ที่ควรควบคุมไม่ให้มีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้อายุรุ่นเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงหลายด้าน จึงอาจทำให้ไม่สามารถศึกษารายละเอียดของพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละด้านได้อย่างครอบคลุม ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปนักวิจัยอาจทำการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงเพียงด้านใดด้านหนึ่งเพื่อจะได้เข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่ละเอียดครอบคลุมมากขึ้น ทั้งนี้ นักวิจัยอาจใช้ผลการวิจัยครั้งนี้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษา เช่น อาจศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน เนื่องจากพบว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าพฤติกรรมเสี่ยงด้านอื่นๆ หรือศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงด้านความก้าวร้าวรุนแรง เนื่องจากพบว่านักเรียนวัยรุ่นไทยและวัยรุ่นญี่ปุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านนี้ ไม่แตกต่างกัน เป็นต้น นอกจากนี้ อาจทำการศึกษาเกี่ยวกับประชากรให้ครอบคลุมเขตพื้นที่ให้มากขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงให้กับนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อจะได้เปรียบเทียบว่าโรงเรียนมีวิธีการดำเนินการเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ครูแนะแนวและผู้บริหารจากเพียง 3 โรงเรียน ทำให้ผลการวิจัยอาจยังขาดความสมบูรณ์เกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนของโรงเรียนต่างๆ จึงควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยอาจทำการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3. จากการที่มีผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและครอบครัวมีผลต่อการพัฒนานักเรียน รวมทั้งการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนด้วย (Faust-Horn, 2003) และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ปกครองญี่ปุ่นมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสูง จึงควรศึกษากระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับประเทศไทยเพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในโรงเรียนไทยต่อไป